فصلنامه تحقیقات علوم تربیتی در نظام آموزشی

ISSN :2981-099X ((شماره ششم-پاییز ۱۴۰۳)) License Number :94221

بررسی نقش هوش هیجانی در پیشرفت تحصیلی و موفقیت کودکان با محوریت ارتباطات و راهکارهای تقویت توانمندسازی هیجانی

(تاریخ دریافت ۱۴۰۳/۰۵/۰۲، تاریخ تصویب ۱۴۰۳/۰۸/۰۶)

آزیتا دلفانی

چکیده

همان طور که می دانیم و آگاه هستیم در جامعه ی امروزی نقش هوش هیجانی به عنوان یک عامل کلیدی بر موفقیت تحصیلی و رشد فرایندهای شناختی و رفتاری کوردکان غیر قابل انکار است ! ین مقاله به بررسی نقش هوش هیجانی در پیشرفت تحصیلی و همچنین میزان موفقیت در کودکان می پردازد و ارتباط بین فاکتورهایی من جمله انگیزش ، همدلی، خود تنظیمی،مهارتهای زندگی و خودآگاهی و ...با عملکرد تحصیلی فرد تحلیل میگردد.همچنین راهکارهای عملی برای تقویت این توانمندیها در محیط خانودگی و آموزشی ارائه می گردد.

نتایج این تحقیقات که سعی شده در این مقاله به صورت مفید آورده شود نشان میدهد که کودکان هرچه هوش هیجانی بالاتری داشته باشند و محیط نیز بتواند فاکتورهای بهتر و محیط چالش برانگیزتری را فراهم نماید تا کودک بتواند در آن خود را بیابد، در نتیجه بهتر می تواند با مسائل تحصیل و زندگی اجتماعی سازگار گردد و موفقیتهای بیشتری را نیز کسب کند.

این مقاله به اهمیت هوش هیجانی به عنوان بخشی از برنامه ی درسی وتربیتی در سیستم آموزشی تاکید دارد.

واژگان کلیدی: هوش هیجانی، پیشرفت تحصیلی، موفقیت کودکان، خودآگاهی، همدلی، مهارت‌های اجتماعی، راهکارهای تربیتی

مقدمه

هوش هیجانی(Emotional Intelligence) که به عنوان توانایی درک، استفاده و مدیریت هیجان‌ها به شیوه‌ای مثبت تعریف می‌شود. این مفهوم برای اولین بار توسط پیتر سالووی و جان مایر در سال ۱۹۹۰ مطرح شد و سپس توسط دانیل گلمن در کتاب معروف خود به نام "هوش هیجانی" (۱۹۹۵) گسترش یافت.

هوش هیجانی به افراد کمک می‌کند تا هیجان‌های خود و دیگران را تشخیص دهند، از این اطلاعات برای هدایت تفکر و رفتار خود استفاده کنند و روابط اجتماعی مؤثرتری برقرار کنند (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۳۴)

در سال‌های اخیر، هوش هیجانی به عنوان یکی از عوامل کلیدی در موفقیت تحصیلی و شخصی کودکان شناخته شده است. تحقیقات نشان داده‌اند که کودکان با هوش هیجانی بالا نه تنها در مدرسه عملکرد بهتری دارند، بلکه در زندگی شخصی و اجتماعی خود نیز موفق‌تر هستند. (مایر و سالووی، ۱۹۹۷، ص. ۱۰) .

هوش هیجانی شامل پنج بعد اصلی است: خودآگاهی، خودتنظیمی، انگیزش، همدلی و مهارت‌های اجتماعی. هر یک از این ابعاد نقش مهمی در رشد شخصیتی و موفقیت کودکان ایفا می‌کنند. (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۴۵)

در ایران نیز تحقیقاتی در این زمینه انجام شده است با توجه به اهمیت هوش هیجانی در موفقیت تحصیلی و شخصی کودکان، این مقاله به بررسی تأثیر هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی کودکان می‌پردازد و راهکارهایی برای تقویت این مهارت‌ها ارائه می‌دهد. در این مقاله، ابتدا تعریف و ابعاد هوش هیجانی مورد بررسی قرار می‌گیرد، سپس ارتباط بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی تحلیل می‌شود و در نهایت، راهکارهای عملی برای تقویت مهارت‌های هیجانی در کودکان ارائه می‌شود .

بخش اول: تعریف و ابعاد هوش هیجانی

هوش هیجانی شامل پنج بعد اصلی است که هر یک نقش مهمی در رشد شخصیتی و موفقیت کودکان ایفا می‌کنند:

۱. خودآگاهی (Self-Awareness):

- توانایی تشخیص و درک هیجان‌های خود.
- آگاهی از نقاط قوت و ضعف شخصی.
- مثال: کودکی که می‌داند وقتی عصبانی است، نیاز به استراحت دارد (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۴۵)

۲. خودتنظیمی (Self-Regulation):

- توانایی مدیریت و کنترل هیجان‌هاست که شامل کنترل خشم، مدیریت استرس و انعطاف‌پذیری در مواجهه با چالش‌هامی شود برای مثال میتوان کودکی را نام برد که در شرایط استرس زا توانسته آرامش خود را حفظ کند. (مایر و سالووی، ۱۹۹۷، ص. ۱۲).

۳. انگیزش (Motivation) فاکتور مهم دیگری در هوش هیجانی است و شامل – توانایی استفاده از هیجان‌ها برای دستیابی به اهداف. و پشتکار، خوش‌بینی و تمایل به پیشرفت است .

مثل کودکی که برای رسیدن به هدف خود تلاش می‌کند، حتی اگر با موانع مواجه شود (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۵۶).

۴. همدلی (Empathy) توانایی درک و پاسخ به هیجان‌های دیگران – شامل توجه به احساسات دیگران و نشان دادن واکنش مناسب به رفتارهای دیگران است – به طور مثال کودکی که وقتی دوستش ناراحت است، به او توجه می‌کند و سعی می‌کند او را آرام کند (براکت و ریورز، ۲۰۱۴، ص. ۳۷۰)

۵ .مهارت‌های اجتماعی - :(Social Skills) توانایی ایجاد و حفظ روابط مثبت با دیگران شامل ارتباط مؤثر، همکاری و حل تعارض. (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۶۰)

هر یک از این ابعاد به کودکان کمک می‌کند تا در محیط‌های مختلف، از جمله مدرسه و خانواده، عملکرد بهتری داشته باشند

تفاوت بین هوش هیجانی و هوش شناختی: هوش هیجانی با هوش شناختی تفاوت دارد هوش شناختی به تواناییهای ذهنی مانند حل مسئله استدلال و یادگیری اشاره می کند در حالی که هوش هیجانی به توانایی های هیجانی و اجتماعی در افرادمربوط می شود تحقیقات نشان داده اند که هوش هیجانی می تواند تاثیر بیشتری از هوش شناختی بر موفقیت تحصیلی و شخصی کودکان داشته باشد. هوش هیجانی به عنوان یک مفهوم چند بعدی نقش مهمی در رشد شخصیت اجتماعی و تحصیلی کودکان ایفا می کند این فصل به تعریف و ابعاد هوش هیجانی پرداخته و نشان داد که هوش هیجانی با هوش شناختی تفاوت دارد و می تاوند تاثیر بیشتری بر موفقیت کودکان داشته باشد در فصل های بعدی ارتباط بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی کودکان و راهکارهای تقویت این مهارت ها مورد بررسی قرار می گیرد

- **هدف اصلی**

بررسی تاثیرات هوش هیجانی بر موفقیت و پیشرفت تحصیلی کودکان

- **اهداف فرعی**

- شناسایی ابعاد هوش هیجانی خود اگاهی خود تنظیمی انگیزش و همدلی و...
- تحلیل ارتباط بین هوش مصنوعی و پیشرفت تحصیلی کودکان
- ارائه ی راهکارها ی عملی برای تقویت هوش هیجانی
- بررسی نقش خانواده و مدرسه در پرورش هوش هیجانی

- تحلیل نقش معلمان و مربیان در ایجاد محیط حمایتی برای رشد بهتر مهارتاهای ساختارمند موثر در پرورش هوش هیجانی در کودکان.

بخش دوم: ارتباط هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی

هوش هیجانی نقش مهمی در موفقیت تحصیلی کودکان ایفا می‌کند. تحقیقات نشان داده‌اند که کودکان با هوش هیجانی بالاتر، عملکرد بهتری در مدرسه دارند و بهتر می‌توانند با چالش‌های تحصیلی و اجتماعی مقابله کنند.

تأثیر هوش هیجانی بر عملکرد تحصیلی: *مدیریت استرس و اضطراب مقوله ای است که در دنیای امروزه میتواند کودک با هوش هیجانی بالا را متمایز سازد- کودکان با هوش هیجانی بالا بهتر می‌توانند استرس و اضطراب ناشی از امتحانات یا تکالیف را مدیریت کنند.

این کودکان از تکنیک‌هایی مانند تنفس عمیق یا تفکر مثبت برای آرامش بخشیدن به خود استفاده می‌کنند (میرزایی، ۱۳۹۵، ص. ۵۰).

انگیزه و پشتکار

هوش هیجانی به کودکان کمک می‌کند تا انگیزه خود,رابرای یادگیری حفظ کنند و در مواجهه با مشکلات پشتکار داشته باشند. - به عنوان مثال، کودکی که انگیزه بالایی دارد، حتی اگردر یک درس نمره پایینی بگیرد، سعی می‌کند با تلاش بیشتر آن را جبران کند (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۷۲)

روابط بهتر با معلمان و همکلاسی‌ها

کودکان با مهارت‌های اجتماعی قوی می‌توانند با معلمان و همکلاسی‌های خود ارتباط بهتری برقرار کنند - این کودکان بهتر می‌توانند از حمایت‌های اجتماع بهره‌برداری کنند و در محیط مدرسه احساس تعلق بیشتری داشته باشند. (براکت و ریورز، ۲۰۱۴، ص. ۳۷۵).

حل مسئله و تفکر خلاق

هوش هیجانی به کودکان کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات، راه‌حل‌های خلاقانه پیدا کنند.- به عنوان مثال، کودکی که با یک مسئله ریاضی مشکل دارد، می‌تواند از همکلاسی‌های خود کمک بگیرد یا از روش‌های مختلف برای حل آن استفاده کند. (مایر و سالووی، ۱۹۹۷، ص.۲۰.)

تحقیقات علمی

-مطالعه‌ای توسط گلمن (۱۹۹۵، ص. ۸۰) نشان داد که دانش‌آموزانی با هوش هیجانی بالا، نمرات بهتری در دروس ریاضی و علوم کسب می‌کنند .

-تحقیقات مایر و سالووی (۱۹۹۷، ص. ۲۵) نشان داد که هوش هیجانی پیش‌بینی‌کننده قوی برای موفقیت تحصیلی است .

-در ایران، مطالعه‌ای توسط میرزایی (۱۳۹۵، ص. ۵۵) نشان داد که دانش‌آموزانی که در برنامه‌های آموزش هوش هیجانی شرکت کرده‌اند، بهبود قابل توجهی در نمرات تحصیلی و رفتارهای اجتماعی خود نشان داده‌اند .

بخش سوم: راهکارهای تقویت هوش هیجانی در کودکان

تقویت هوش هیجانی در کودکان نیاز به برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های هدفمند دارد. در این بخش، راهکارهای عملی برای تقویت هر یک از ابعاد هوش هیجانی ارائه می‌شود.

تقویت خودآگاهی

یکی از روشهای مهم برای تشویق کودکان به درک بهتر هیجانات خود استفاده از بازی روزنامه نگاری هیجانیست. منظور ازروزنامه‌نگاری هیجانی تشویق کودکان به نوشتن احساسات خود در یک دفترچه روزانه می باشد. این فعالیت به کودکان کمک می‌کند تا هیجان‌های خود را بهتر درک کنند. (صالحی، ۱۳۹۸، ص. ۳۰) .

بازتاب احساسات

استفاده از آینه برای نشان دادن حالات چهره و ارتباط آن با احساسات به عنوان مثال، از کودک بخواهید حالات چهره خود را وقتی خوشحال، عصبانی یا ناراحت است، در آینه مشاهده کند. (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۵۵)

تقویت خودتنظیمی و تمرینات تنفسی

آموزش تکنیک‌های تنفس عمیق برای آرامش بخشیدن به کودکان در شرایط استرس‌زا .می تواند بسیار موثر با به عنوان مثال، از کودک بخواهید به مدت ۵ ثانیه نفس بکشد، ۳ ثانیه نگه دارد و سپس به آرامی نفس خود را بیرون دهد. (میرزایی، ۱۳۹۵، ص. ۶۰)

مدیریت خشم

همان آموزش روش‌هایی مانند شمارش یک تا ده یا ترک موقعیت می شود.

- استفاده از بازی‌هایی که به کودکان کمک می‌کند خشم خود را به شیوه‌ای سالم بیان کنند .(براکت و ریورز، ۲۰۱۴، ص. ۳۸۰).

پرورش همدلی و گوش دادن فعال

یعنی آموزش کودکان به گوش دادن به صحبت‌های دیگران بدون قطع کردن آن .

- استفاده از سؤالات باز مانند "چه احساسی داری؟" یا "چطور می‌تونم بهت کمک کنم؟" (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۶۵)

بازی‌های نقش‌آفرینی

استفاده از بازی‌هایی که در آن کودکان نقش دیگران را بازی می‌کنند تا احساسات آن‌ها را درک کنند، به عنوان مثال، از کودک بخواهید نقش معلم یا دوست خود را بازی کند (صالحی، ۱۳۹۸، ص. ۴۰

توسعه مهارت‌های اجتماعی و کار گروهی

- تشویق کودکان به شرکت در فعالیت‌های گروهی مانند پروژه‌های کلاسی یا ورزش‌های تیم . این فعالیت‌ها به کودکان کمک می‌کند تا مهارت‌های همکاری و حل تعارض را یاد بگیرند (میرزایی، ۱۳۹۵، ص۷۰)

آموزش حل تعارض

– آموزش روش‌هایی مانند مذاکره و مصالحه برای حل اختلافات – به عنوان مثال، از کودکان بخواهید در مورد یک مشکل صحبت کنند و راه‌حلی پیدا کنند که برای همه قابل قبول باشد (براکت و ریورز، ۲۰۱۴، ص. ۳۸۵)

ایجاد محیط حمایتی

-نقش خانواده و مدرسه

- خانواده و مدرسه باید فضایی امن و حمایتی برای کودکان ایجاد کنند تا بتوانند احساسات خود را آزادانه بیان کنند .

- تشویق والدین و معلمان به گوش دادن به کودکان بدون قضاوت یا سرزنش (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۷۵)

-تشویق مثبت

- استفاده از تشویق‌های کلامی و غیرکلامی برای تقویت رفتارهای مثبت کودکان .

- به عنوان مثال، وقتی کودکی احساسات خود را به درستی بیان می‌کند، او را تحسین کنید (صالحی، ۱۳۹۸، ص. ۵۰)

نتیجه‌گیری

هوش هیجانی به عنوان یکی از عوامل کلیدی در موفقیت تحصیلی و شخصی کودکان شناخته شده است. این مقاله به بررسی تأثیر هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی کودکان پرداخت و نشان داد که کودکان با هوش هیجانی بالا بهتر می‌توانند با چالش‌های تحصیلی و اجتماعی مقابله کنند و به موفقیت‌های بیشتری دست یابند. هوش هیجانی نه تنها به کودکان کمک می‌کند تا هیجان‌های خود را مدیریت کنند، بلکه آن‌ها را قادر می‌سازد تا روابط بهتری با معلمان و همکلاسی‌های خود برقرار کنند و در محیط مدرسه احساس تعلق بیشتری داشته باشند .

یافته‌های کلیدی

مدیریت استرس و اضطراب

کودکان با هوش هیجانی بالا بهتر می‌توانند استرس و اضطراب ناشی از امتحانات یا تکالیف را مدیریت کنند. این کودکان از تکنیک‌هایی مانند تنفس عمیق یا تفکر مثبت برای آرامش بخشیدن به خود استفاده می‌کنند (میرزایی، ۱۳۹۵، ص. ۵۰).

۲. انگیزه و پشتکار:

هوش هیجانی به کودکان کمک می‌کند تا انگیزه خود را برای یادگیری حفظ کنند و در مواجهه با مشکلات پشتکار داشته باشند. به عنوان مثال، کودکی که انگیزه بالایی دارد، حتی اگر در یک درس نمره پایینی بگیرد، سعی می‌کند با تلاش بیشتر آن را جبران کند (گلمن، ۱۹۹۵، ص. ۷۲ .)

روابط بهتر با معلمان و همکلاسی‌ها

کودکان با مهارت‌های اجتماعی قوی می‌توانند با معلمان و همکلاسی‌های خود ارتباط بهتری برقرار کنند. این کودکان بهتر می‌توانند از حمایت‌های اجتماعی بهره‌برداری کنند و در محیط مدرسه احساس تعلق بیشتری داشته باشند (براکت و ریورز، ۲۰۱۴، ص. ۳۷۵ .)

حل مسئله و تفکر خلاق

هوش هیجانی به کودکان کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات، راه‌حل‌های خلاقانه پیدا کنند. به عنوان مثال، کودکی که با یک مسئله ریاضی مشکل دارد، می‌تواند از همکلاسی‌های خود کمک بگیرد یا از روش‌های مختلف برای حل آن استفاده کند (مایر و سالووی، ۱۹۹۷، ص. ۲۰ .)

اهمیت آموزش هوش هیجانی

آموزش هوش هیجانی به کودکان نه تنها به بهبود عملکرد تحصیلی آن‌ها کمک می‌کند، بلکه زمینه‌ساز موفقیت‌های شخصی و اجتماعی آن‌ها در آینده است. برنامه‌های آموزشی که بر تقویت مهارت‌های هیجانی مانند خودآگاهی، خودتنظیمی، همدلی و مهارت‌های اجتماعی تمرکز دارند، می‌توانند به کودکان کمک کنند تا بهتر با چالش‌های زندگی مقابله کنند و به موفقیت‌های بیشتری دست یابند .

پیشنهادات برای آینده:

۱-ادغام آموزش هوش هیجانی در برنامه‌های درسی

مدارس باید برنامه‌هایی برای آموزش مهارت‌های هیجانی طراحی کنند و آن‌ها را به عنوان بخشی از برنامه‌های درسی خود قرار دهند.

۲-آموزش والدین و معلمان

والدین و معلمان باید در زمینه هوش هیجانی آموزش ببینند تا بتوانند به کودکان کمک کنند. این آموزش‌ها می‌تواند شامل کارگاه‌ها و سمینارهای آموزشی باشد .

۳- تحقیقات بیشتر

انجام تحقیقات بیشتر در زمینه تأثیر هوش هیجانی بر موفقیت تحصیلی کودکان در فرهنگ‌های مختلف ضروری است. این تحقیقات می‌تواند به توسعه برنامه‌های آموزشی مؤثرتر کمک کند .

۴- ایجاد محیط حمایتی

خانواده و مدرسه باید فضایی امن و حمایتی برای کودکان ایجاد کنند تا بتوانند احساسات خود را آزادانه بیان کنند. این محیط می‌تواند به کودکان کمک کند تا مهارت‌های هیجانی خود را تقویت کنند.

جمع‌بندی نهایی

هوش هیجانی نقش مهمی در موفقیت تحصیلی و شخصی کودکان ایفا می‌کند. با آموزش و تقویت مهارت‌های هیجانی، می‌توان به کودکان کمک کرد تا بهتر با چالش‌های زندگی مقابله کنند و به موفقیت‌های بیشتری دست یابند. این مقاله بر اهمیت ادغام آموزش هوش هیجانی در برنامه‌های درسی و تربیتی تأکید می‌کند و پیشنهاد می‌کند که مدارس، خانواده‌ها و سیاست‌گذاران آموزشی برای تقویت این مهارت‌ها در کودکان همکاری کنند.

منابع و مآخذ

۱. احمدی، علی. (۱۳۹۶). نقش هوش هیجانی در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۸(۲)، ۷۸-۹۲.

۲. رضوی، سید محمد. (۱۳۹۷). هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی: مطالعه‌ای بر روی دانش‌آموزان دبیرستانی. مجله علوم تربیتی، ۱۰(۴)، ۱۱۲-۱۲۵ .

۳. .گلمن، دانیل. (۱۳۸۴). هوش هیجانی. ترجمه نسرین پارسا. تهران: انتشارات رشد.

۴. صالحی، مریم. (۱۳۹۸). آموزش هوش هیجانی در مدارس. تهران: انتشارات مدرسه .

۵. میرزایی، حسین. (۱۳۹۵). تأثیر هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. مجله روانشناسی تربیتی، ۱۲(۳)، ۴۵-۶۰.

۱ *Austin, E. J., Saklofske, D. H., & Egan, V. (۲۰۰۵). Personality, well-being, and health correlates of trait emotional intelligence. *Personality and Individual Differences, ۳۸*(۳), ۵۴۷-۵۵۸.*

۲ *Bar-On, R. (۲۰۰۶). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). Psicothema, ۱۸, ۱۳-۲۵.*

۳ *Brackett, M. A., & Mayer, J. D. (۲۰۰۳). Convergent, discriminant, and incremental validity of competing measures of emotional intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin, ۲۹*(۹), ۱۱۴۷-۱۱۵۸.*

۴ *Brackett, M. A., & Rivers, S. E. (۲۰۱۴). Transforming students' lives with social and emotional learning. In R. Pekrun & L. Linnenbrink- Garcia (Eds.), International handbook of emotions in education*

۵ *Ciarrochi, J., Deane, F. P., & Anderson, S. (۲۰۰۲). Emotional intelligence moderates the relationship between stress and mental health. *Personality and Individual Differences, ۳۲*(۲), Carmeli, A., Yitzhak-*

*Halevy, M., & Weisberg, J. (۲۰۰۹). The relationship between emotional intelligence and psychological well-being. *Journal of Managerial Psychology, ۲۴*(۱), ۶۶-*

۶. *Goleman, D. (۱۹۹۵). Emotional Intelligence. New York: Bantam Books.*

۷. *Mayer, J. D., & Salovey, P. (۱۹۹۷). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.), Emotional development and (pp.emotional intelligence: Educational implications (pp. ۳-۳۱). New York: Basic Books.*

۸. *Salovey, P., & Mayer, J. D. (۱۹۹۰). Emotional intelligence. Imagination, Cognition and Personality, ۹(۳), ۱۸۵-۲۱۱.*

۹. *Mikolajczak, M., Luminet, O., Leroy, C., & Roy, E. (۲۰۰۷). Psychometric properties of the Trait Emotional Intelligence Questionnaire: Factor structure, reliability, construct, and incremental validity in a French-speaking population. *Journal of Personality Assessment, ۸۸*(۳), ۳۳۸-۳۵۳.*

۱۰. *Pérez, J. C., Petrides, K. V., & Furnham, A. (۲۰۰۵). Measuring trait emotional intelligence. In R. Schulze & R. D. Roberts (Eds.), *Emotional intelligence: An international handbook* (pp. ۱۸۱-۲۰۱). Hogrefe & Huber.*

۱۱. *. Schutte, N. S., & Malouff, J. M. (۲۰۱۱). Emotional intelligence mediates the relationship between mindfulness and subjective well-being. *Personality and Individual Differences, ۵۰*(۷), ۱۱۱۶-۱۱۱۹.*

۱۲. *. Kafetsios, K., & Zampetakis, L. A. (۲۰۰۸). Emotional intelligence and job satisfaction: Testing the mediatory role of positive and negative affect at work. *Personality and Individual Differences, ۴۴*(۳), ۷۱۲-۷۲۲.*

۱۳. *Mayer, J. D., Roberts, R. D., & Barsade, S. G. (۲۰۰۸). Human abilities: Emotional intelligence. *Annual Review of Psychology, ۵۹*, ۵۰۷-۵۳۶.*

۱۴. *O'Boyle, E. H., Humphrey, R. H., Pollack, J. M., Hawver, T. H., & Story, P. A. (۲۰۱۱). The relation between emotional intelligence and job*

*performance: A meta-analysis. *Journal of Organizational Behavior, ۳۳*(۵), ۷۸۸-۸۱۸.*

۱۵. *. Van Rooy, D. L., & Viswesvaran, C. (۲۰۰۴). Emotional intelligence: A meta-analytic investigation of predictive validity and nomological net. *Journal of Vocational Behavior, ۶۵*(۱), ۷۱-۹۵.*